

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio IV. De dispensatione & commutatione, voti

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

QVÆSTIO IIII.
DE DISPENSATIONE ET
commutatione voti.

S.Tho. 2. 2. quæst. 10.

ARTICVLVS I.

Utrum in voto possit fieri dispensatio.

Dicitur irritationem voti eorum qui firmiter uouere nequeunt, sequitur quæstio de eorum dispensatione, que firma sunt nota. Arguitur ergo de more, quod nulla in eiusmodi uota cadere possit dispensatio. Minus est uotum commutare quam super illud dispensari, uotum autem commutari non potest, ut uerbis illis I. c. 27. insinuat. Animal quod immolari potest Domino, si quis uouerit, factum erit, & mutari non poterit neque melius malo, neque peius bono, ergo multo minus potest super uotum dispensari. Secundo, in his que de lege nature sunt aut diuina, non potest per hominem dispensari, ac multo minus in præceptis primæ tabule que ad dilectionem Dei spectant, que auctore Paulo omnium est præceptorum finis, uotum autem semel emissum, re ipsa explet, est ius diuinum ad religionem attinens, ergo nulla in aliud incidere ualet dispensatio. Accedit tertio, quod redditio uoti pertinet ad fidem, que Deo firma debetur, postquam illi est impignorata, super hoc autem dispensare absurdum apparet, ergo non est licitum. In conuentionem existit argumentum, quod maioris roboris est, id quod ex communi uoluntate procedit habentis publicam auctoritatem, quam quod ex uoluntate singularis persone dimanat, sed in lege que ex communi consensu reipublice stabilimentum habet, dispensari potest, ut lib. 1. ostensum est, ergo & super uoto quod solo uouens arbitrio firmatur. Ad intellectum quæstionis presentis recolenda, est illa distinctio, quam lib. 1. q. vlti. præmissimus, inter dispensare, irritare, abrogare, & interpretari, adde etiam in uoto, commutare, & redimere. Irritare, nanque siue in lege siue in uoto id mediteris, est illud cassum

habere per subtractionem materie. De lege illic exemplum posuimus, & de uoto, quod proxime præcedenti multa produximus. Commutare autem, ut nomen sonat, est uotum in aliud quidpiam mutare, ut si peregrinationis uotum in ieiunium commutetur. Atque idem est redimere, quod ad sacrum Iacobi edidisti, in aurum mutatur, quod eidem templo offeras. Abrogatio uero non habet locum nisi in lege, quando cessante causa legis ipsa subinde cessat. Sed interpretatio atque *retractio* perinde atque in lege habet locum in uoto, quæ est quando declaratur legem aut uotum in tali casu non tenere, ut pau. o. post uidebimus. Dispensatio uero in lege, est exceptio, ut illic diximus, persone ab uniuersali obligatione, ut cum aliquis priuilegio exciditur, ne Quadragesimam ieiunet. Voti autem dispensatio, ut quod singularem tantum personam obligat, non sic commode definiti potest, sed est sublatio uoti, ob id, quod causa qua factum est, minime iam tunc decere uideatur. Ut autem hæc clarius elucescant, ad responsonem quæstionis descendamus, que hæc continetur conclusio. Votum quodcunque simplex potestati subest ecclesie, tam ut super eo dispenset, quam ut ipsum in rem aliam commutet. Probatur conclusio. Voti dispensatio instar dispensationis legis perpedi debet. Dispensare autem, secundum uocis sonum, idem est, quod communita ad singulares personas pro cuiusq. gradu & ordine applicare quod reconomus in familia exequitur, & per hoc clarescit dispensatio legis. Etenim cum lex, ut lib. 1. late monstratum est, non ponatur nisi habita consideratione boni communis & eorum que ut plurimum contingunt, accidat autem id in aliquo casu & persona deficere, oportet per eum qui publicæ gerit potestatem, discernere in tali casu non esse seruandam. Pari ergo modo de uoto censendum. Nam qui uouet, quandam sibi constituit legem, ob id quod bonum sibi censebat, ac Deo cum primis gratum, usum autem uenire potest, ut rebus mutatis id quod sibi bonum erat, uel malum simpliciter fieri, uel incommo dum uel felicitioris frugis impedimentum quod est contra rationem uoti. Quæ ratio expediens est, ut penes illum, qui spirituales habet iuris.

Commutatio.

Redemptio.

Abrogatio.

Conclusio responsiua.

Probatio.

Irritatio uoti.

iurisdictione potestas sit iudicandi, satius esse aut votum non esse obseruandum, aut in rem alia mitiorem commutandum. Atqui actio prior dicitur dispensatio, quae maioris est potestatis, posterior vero, commutatio, quae facilius fieri potest. Vnde rō cur hu iusmodi auctoritas in ecclesia fuerit necessaria, explicat Innocentius ad Ianuarium, 1. quæst. 7. cap. dispensationis. vbi prudenter ait, dispensationes nonnunquam cogere ex rigore debito aliquid remittere, instar nauigantium qui tempestate vigente quadam exonerant, vt cætera salua permaneant. Impresertiarum tres tantum causas iustæ dispensationis refert D. Tho. s. vt si voti materia mala sit, aut inutilitas, aut maioris impeditiua boni. Terrio autē arg. locupletius omnes sunt explicanda dispensandi rationes, nam in præsentia sat erat exemplum proferre. Circa hanc conclusionem nihil aliud notandum superest, quam quo perspicuum fiat discrimen inter illa quinque, vel sex quæ dicta sunt. Et primo inter dispensationem & commutationem liquida est differentia. Nam per dispensationem vinculum profus voti enodatur ac tollitur, in commutatione vero minime. Ipso enim eodem vinculo, quo ad peregrinationem, verbi gratia coactus eras, obligatus subinde ad orationem in quam votum commutatum est. Itaque ad orationem illam non teneris virtute præcepti illius, qui commutauit, quia ille nihil iubet, sed mutat. Neque vero nouum suscipis votum, sed virtus prioris manet in secunda materia. Ac perinde eadem est religio seruare illud in secunda materia, atque in priori. Mox neque inter dispensationem & irriuationem obscura differentia est. Nam irriatio est sublatio materiae, atque adeo obligationis voti, quod nondum firmum erat, sed pendulum ab irriuantis voluntate. Quæ ideo non solum ad spirituale pertinet potestatem, sed patet & maritus idem possunt. Dispensatio vero est relegatio & ablatio vinculi quod firmum erat, quæ ideo functio ad spirituales potestates attinet. Neque sine causa & iudicio fieri potest, quo iudicetur causam vouendi inutilem iam esse.

Quantū Quod ad irriuationem non est necessarium. Attamen inter dispensationem & irriuationem seu interpretationem, non tam spatium est interuallum. Nam qui dispen-

sat, nihil aliud videtur facere quam interpretari & declarare votum iam tunc in illo casu non obligare. Ad hoc autem loco citato lib. 1. cum de legis dispensatione diceremus rōdimus. Interpretatio n. voti, sicuti legis, exigit vt eius impletio sit rōni naturali contraria, ad dispensationem vero satis est, q̄ legis & voti rō in tali persona deficiat. Ex quo fit, interpretationem pro illo articulo nullam exigere prælati auctoritatem, vt illic declarabamus, & re cursorus ad ipsum non pateat. Accipe exemplum. Vouisti carnes non edere, tamen in eum locum incidisti, vbi nisi eas comedas, peribis, tunc quoniam res accidit naturali iuri contraria, tu ipse auctoritate priuata potes non obstante voto illas comedere. Haud tamen rō a uoti vinculo absolueris, sane q̄ eadem necessitate præterita seruare teneris. At vero forte tibi aliquo modo ieiunium nocet, vel impedimento tibi est, ne tam attentè possit studio literarum incubere, non ideo potest per se ieiunium contra votum facere, sed tantum potest causa quare prælati tecum dispenset, vtiq̄ obligationem vel ad tempus vel in perpetuum tollat. Quocirca dispensatio non est interpretatio, votum tunc, non tenere, sed etiam si votum teneat, illud tollere. Quo fit, vt aliquam habeat similitudinem cum abrogatione legis, quæ fit principis auctoritate, cessante causa, quamuis plus requiratur ad dispensationem, nempe q̄ materia voti sit, vt diximus, vel inutilis, vel mala, vel impeditiua melioris boni. Est præter hæc omnia & voti cessatio, quæ nulla indiget dispensatione, de qua quæst. 1. meminimus, nempe si vouisti certam domum nunquam intrare, & causa fuit propter periculum quod illic tibi imminerebat, cessante profus illa causa, cessat & votum. Nam non intrare domum, res est vana, atque adeo indigna materia voti. Igitur ad conclusionem redeamus, quod condecens fuerit ecclesie prælatos tali fungiauctoritate, in votum, quali in legem, competentissimum est, nam cum neque vouentis prudentia tanta semper sit, vt votum matura consultatione suscipiat, & res præterea humanae quotidie subinde mutentur, sæpe sæpius rationi consonat, id quod quis vouerit retractandum fore. Et quoniam per votum fides Deo obligatur, & priuatus homo esse non potest idoneus iudex

SOTO
de iure
Legum
DII
13

Discrimen
dispensationis &
reliqua.

Index in causa propria, ratio ipsa a natura profecta docebat, ut qui vices Dei gerit, tali fungeretur a arbitrio & iudicio. Quapropter Christus hanc ecclesie sue auctoritatem reliquit. Tota autem rei huius difficultas in causis consistit, quibus dispensatio iustificatur, de quibus art. 3.

Ad primum igitur argumentum respondetur, idem discrimen in lege veteri inter animalia continentur, quæ templo offerrebantur, perinde apparere inter votum solenne & simplex. Animal enim oblatum, quod immolationi idoneum erat, iam inde existimabatur quasi diuino cultui mancipatum, quæ de causa redimi pretio nequebat. At pariter, ut statim dicturi sumus, in votum solenne, quo se homo diuino tradidit cultui, dispensatio non cadit, animal vero quod sacrificari per immolationem non poterat redimi iudicabatur, & pariter nunc super voto simplici dispensari ab ecclesia potest. Ad secundum responde-

tur, quævis super his quæ iuris naturæ sunt ac diuini, dispensari per hominem non potest, tamen non minus tenetur homo legi maiorum mandatorum parere, quam eximplere votum nam & hoc quoque naturale ius est ac diuinum. Quapropter etsi implere votum, sit de lege naturæ ac diuina, tamen dum superior dispensat nihil contra votum ipsum fit, sed tollitur, eo quod iudicatur non debere in tali casu ligare. Quem admodum quando princeps in lege humana dispensat, non id fit ut subditus legi non obtemperet quod esset contra ius diuini, sed ad hoc profusus, ut quod erat lex, in hoc casu cesseret. Quare prælatus dispensans in voto, non dispensat superius diuinum aut naturale, hoc enim faceret, si manente voto licitum censeret opus contrarium. Quod si tibi hoc videatur petitio principij, atque adeo sic arguas. Lex diuina & naturalis non potest per hominem tolli, reddere votum est lex diuina, ergo potest illa tolli, atque adeo neque eius obligatio. Respondetur, quod dispensans non tollit legem diuinam, quæ est ut dum firmum manet, seruetur, sed tollit obligationem quæ ex mera voluntate uouentis ortum duxit. Quod enim homo reus sit voti, ex duabus præmissis colligitur, nempe quia uouit, quia lex est ut votum reddatur dispensans autem non tollit hoc secundum, sed prius, puta obligationem, quatenus ex voluntate illius emer-

git, quæ, ut supra diximus, quodammodo est lex humana. Ac pari modo respondetur ad tertium, quod qui non persoluit votum, quod præfectus censet incommodum nullam frangit Deo fidem, imò eius vicario obsequitur.

ARTICVLVS II.

Verum super voto solenni continentia religionis fieri possit dispensatio.

Quamuis ecclesia potestatem habeat, ut dictum est, dispensandi in voto perinde atque in suis legibus, tamen propter singulare privilegium voti solennis, explorare est, utrum usque ad hoc etiã eadem potestas extendatur? Ex arguitur a parte affirmatiua, Vna earum ratio, quæ supra relata sunt dispensandi in voto, est, si pretiosiori bono obstaculum sit, sed hæc in voto etiã solenni continentie reperiri potest. Nam bonum commune, teste Arist. diuinius est, quam peculiare cuiuspiã potest autem in voto continentie alicuius personæ periclitari commune bonum, ut si per matrimonium illius, qui continentiam solenniter uouit, perpetua regni successio seruaretur incolumis, ac subinde afflictis republica paci consulere publica, ergo tunc religio esset super tali voto dispensare. Secundo. Latra nobilior virtus est quam castitas, potest autem super voto latræ, pura offerendi sacrificium aliquid iuste de causa dispensari, ergo super voto solenni castitatis, Tertio. Sicut uotum abstinentie periculum vitæ afferre potest uouenti, sic & solenne uotum continentie sed causa seruandæ vitæ licita est dispensatio prioris, ergo & posterioris. Quarto, sub voto solenni religionis non solum castitas, verum & paupertas & obedientia continentur, horum autem duorum dispensatio legitima esse potest & iusta, ergo & castitatis. Minor patet, dum quis ex monachatu ad functionem episcopalem assumitur, tunc enim ille & a professionis obedientia eximitur, & in diuitijs permittitur uiuere, In contrarium autem est illud Eccl. 29. Omnis ponderatio non est digna animæ continentis, id est, nihil quo continentie status compensari possit. cui applaudit, & cet. cum ad monasterium de Soto, de iur. & iure. Xx sta.

Ad 3.

Primū argu. a parte affirmatiua. Aristot.

Secundū.

Tertiu.

Quartū.

sta. mona. Cuius postrema verba sunt Abdicatio proprietatis, sicut etiam custodia castitatis, adeo annexa est regula monachali, ut contra eam neque summus Pontifex possit indulgere.

Ad questionem tribus refutatis opinionibus respondet D. Tho per suam, qua quinque conclusionibus explicat. Ad materiam autem intelligentiam praenoscere oportet tria esse in voto continentiae consideranda, nempe materiam perpetuitatem ac solemnitatem. Tres oppositiones, videlicet duae priores & quarta, in conclusione capitali eademque negativa consentiunt, nempe super votum solenne continentiae nentquam per ecclesiam dispensari posse, sed de causa dissident. Prima enim quae est antiqui Alissimi & glossae cum ad monasterium, de sta. mona. super cap. 1. de vot & voti redemp. causam ad materiam reducit, Aium inquam eius auctores huiusmodi solenne votum idcirco non esse dispensabile, quod excellentia continentiae virtutis aequam non recipit compensationem, ut auctoritas Ecclesiae citata innuat. Rationem autem eam assignat, quod homo per continentiam suam de domestico triumphat inimico, nimirum de carne, qua diabolo & mundo molestior est, sum & angelorum representat naturam Christoque secundum animae puritatem & corporis, assimilatur. Haec autem ratio non admodum viget, nam anima bonum, ut contemplatio & oratio, praestantius est, viciniusque nos Deo tradit conformes, quam bona corporis. Id quod & Apost. 1. ad Cor. 7. contestatur ubi continentiam medium existimat fovendam contemplationis, quae eius est finis. Ait. n. quod in nuptia mulier cognat quae Dei sunt & ideo coniugibus ob id consulis a communitate in tempus se iungi, ut possint orationi vacare, & tamen super voto contemplationis & orationis dispensari potest. Ob id ergo alij quorum fuit Albert. Mag. in 4. dist. 38. ar. 7. rationem eiusdem conclusionis a perpetuitate voti deducunt. Aium. f. idcirco hoc votum dispensationi non subdi, quod praeremitti nequit, nisi per id quod omnino est contrarium, id autem quod voto contrarium est, eius perpetuitati repugnat. Attamen ratio hec nullam habet energiam, nam etiam votum abstinentiae perpetuo ab usu carnum praetermittere nemo potest, nisi edendo carnes, &

tamen potest in illo dispensari. Tertia opinio conclusionis sententia dispensationem esse dispensabilem propter communitatem reipublicae utilitatem, ut supra argutum est. At amen his novi obstantibus D. Tho respondet quatuor praebulis propositionibus ex quibus quintam colligit capitalem conclusionem. Prima propositio est. Nullus ecclesiae praelatus, ut summum atque minimum comprehendamus, efficere potest ut votum solenne emittat, ab eo desistat, ad quod consecratus aut benedictus est, nempe ut sacerdos non sit sacerdos, aut religiosus non sit religiosus. Probatur ex illo Leon. vii. illud quod semel sanctificatum est Dominum non potest in alios usus commutari, quoniam in iuriam dicatum est Deo, ecclesia autem non potest sanctificationem illius quod semel sanctum est, tollere, neque in rebus ipsa inanimatis, nequit enim efficere ut consecratus calix, aut templum, aut ara, non sint consecrata, atque adeo multominus in homine semel Deo consecratus aut dicatus designat esse consecratus, atque adeo neque potest ab illo vivit abducere, ad quem consecratus est, aut benedictus, atque alij applicari. Solennitas autem voti, ut quae solenne est, consistit in consecratione & benedictione noventis, fit ergo consequens assertio nostra, nempe fieri non posse ut qui semel sacerdos aut religiosus est, desinat esse talis, tamen si sacerdos functione & executione ordinum suspendi possit. At quia hoc de sacerdote propter characterem certius est, nonnulli iurista id de religioso negarunt, dicentes posse fieri non religiosum. Sed tamen hoc, inquit S. Tho ignoranter dixerunt. Haec ergo prima propositione praefixa, ut ad votum continentiae descendamus, speculati restat, an vota continentiae votum illi sit muneris essentialiter annexum, ad quod per votum solenne consecratio fit, aut benedictio. Nam si ita sit, qua ratione qui consecratus est, esse nequit non consecratus aut benedictus, fit, ut neque ulla queat super tale continentiae votum fieri dispensatio. Si muneris tali muneris, continentia non sit individuae annexa, dispensari potest, ut huiusmodi consecratus aut benedictus continentiae voto solvatur. Res est apertissima. Subnectitur ergo secunda propositio: Ordini sacro de bitum continentiae non est essentialiter annexa.

Tria in voto continentiae consideranda. Alissimi do. Glossa.

SOTO
de Iustitia
Legibus
III
13

Rō proxima nō admodū vrgens. Paulus.

Rō Albert. Mag.

Refutatio Alberti.

annexum, sed statuto ecclesiæ, vt superius iam nobis constitit. Hoc patet, quia nõ est de essentia sacerdotis castitatem seruare quandoquidem Græci etiam ab ecclesia Latina permittuntur in coniugij federe permanere. Ex hac ergo proinus sequitur tertia. Videtur ecclesiã dispensare posse in voto continentie, quod per susceptionem sacri ordinis solenniter suscipitur. Patet postquam non secum in eodem pugnat sacerdotem esse & non continere. Quarta propositio. Debitum continentie statui religionis essentiale est. Probat: Homo per religionis statum seculo prorsus abrenuntiat, totum se Dei seruitio mancipando, ergo illo voto ab se rescindit quidquid eiusmodi obsequio obstaculo esse potest, hoc autem maxime est coniugalis sarcina vt per quam homini necessitas incumbit familia curanda, secundum illud Apostoli 1. ad Cor. 7. Qui cum vxore est, solicius est quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est, ergo religionis voto essentiale est castitatis debitum. Idque nomine ipso confirmatur. Nam monachus ab vnitare, sic nuncupatur, nempe quia solus vni, atque vnico Dei, negotio incumbit neque ad vxorem vel ad alia secularia diuisus est. Ex his tandem elicitur quinto loco capitalis conclusio, qua ad quæstionem respondetur: In voto continentie, quod religionis professione fit solenne, nequit ecclesiã dispensare. Cuius rationem Decretalis citata subdit, nempe quod custodia castitatis annexa est regulæ monachali. De tertia propositione S. Thom. quæ ad votum faciendum ale spectat, nemo dubitat, quin sit ab illo separabilis continentia. Sed de hoc forsan tyranniculus hæretet, vtrum votum castitatis, quod sacerdotes modo statuto ecclesiæ suscipiunt, sit de castitate intelligendum, quæ rei vxoria apponitur, an vero de illa, quæ simpliciter omni copulæ aduersatur, siue coniugali, siue fornicaria, multum enim refert nam si tantum de priori intelligitur, tunc fornicatio sacerdotis non esset nisi simplex peccatum, si autem de posteriori, etiam fractio voti. Apparet autem non intelligi nisi de priori, scilicet quod tantum uocant non ducere vxores, nam hoc est quod suo statui latè esse videtur. Respondetur nihilominus simpliciter esse intelligendum de castitate, sicut est votum

religionis, nam ad functionem suam qui consecrando venerabili sacro mancipatur, omnis mundities condebet, qua ratione ecclesiã ordinibus sacris illud adnexuit votum. Quare fornicantes, duplici culpa maculantur. At sciscitetur forte quispiam, quomodo possit Papa super huiusmodi voto dispensare, videlicet vtrum antequam fiat, nempe abrogando nunc legem positã, vt qui amodo iniuriari voluerint sacris, non fiant voti castitatis obnoxij, an vero etiam cum illis qui iam voto solenne fecerunt. Apparet enim modus hic secundus non licere, nempe vt qui votum solenne fecerunt, vxores ducant. Respondetur, vtroque id modo posse facere, quandoquidem huiusmodi votum vim aliam non habet quam ex ecclesiæ statuto, cum ex natura rei, votum continentie nõ sit ordini sacro annexum. Et simili q. 6. de militaribus religionibus dicturi sumus. De capitali autem conclusione multi sunt qui a sententia S. Th. desectunt: tenentes ecclesiã perinde in voto solenni continentie religiosorum dispensare posse atq; in voto sacerdotum, vt est Henrici Gand. quolibet. 5. q. 2. 5. & 26 & Richard. in 4. distinct. 38 artic. 9. & Durandus eadem distinct. q. 2. Et ex nostris Palud. q. 4. Quin etiam & ipso D. Thom. aliquando contrariam sententiam non respuit, vt patet in 4. dist. 38. qu. 1. artic. 4. Imò vero quod non possum non mirari, Caietan in præsentiarum non solum contrariam sententiam asseuerat, verum & asserit opinionem hanc S. Tho. de huiusmodi indispensabilitate non esse eius absolute, sed opinatiuæ, quia illum, inquit, sensum ex Decretali hausit quem tamen ipse non censet esse legitimum. Idemq; contendit & in opusculis. q. 12. primi quolibet. Igitur pro examine præsentis quæstionis attente notandum est quemadmodum S. Tho. ex prima propositione & quarta colligit, dispensari non posse in voto solenni continentie religionis, quæ est capitalis conclusio. Sic scilicet fieri per ecclesiã nequit vt qui semel in religionem benedictus est, desinat esse religiosus. Sicut fieri non potest vt qui in sacerdotem consecratur, desinat esse sacerdos. Continentia verò perpetua est de intrinseca ratione & essentia religionis, ergo super illa fieri non potest dispensatio. Qui autem sententiam hanc impugnant, vtrã

Quæst.

Solutio.

Henrici opinio.

Caiet.

Caiet.
studer.
demoli-
rii rōnē
S. Tho.

que praeiussam demoliri conantur. Imò non solum extranei, verum & hic Caiet. priorem non approbat, quia non idem de religioso quod de clerico in sacris censet, eo quod per sacros ordines imprimitur in debilibus character, vnde fit impossibile eum qui semel est sacerdos, desinere esse talis, etiam si degeneret. In religione autem nullus character imprimitur, sed sola adhibetur benedictio. Quare etsi fieri nequeat religiosum non fuisse benedictum, nihil tamen vetat quominus pro legitima causa eiusmodi religiosus detrahatur ad alios vsus, puta dispensetur cum illo ut a cœlibatu ad nuptias demigret. Veluti & consecratus calix potest per dispensationem in alios assumi vsus, nam & sacros propositionis panes sacerdos legis veteris Davidi porrexit, quo suorum famem leuaret. Haec omnia a Palude mutuatus est. Ex quo subinde infert D. Tho. Decretalem, Cum ad monasterium, non citasse legitimo sensu. Illic enim solum habetur quod non possit religioni sine voto castitatis religiosus permanere, haud tamen inde, inquit colligitur quod non possit a religione extrahi. Immo ait quod si auctor vidisset summos Pontifices eandem. Decretalem sic fuisse interpretatos. proculdubio non suscepisset onus huius opinionis ad defendendam illam decretalem, sane cum pluries a Romano Pontifice dispensatum sit in voto solenni, vt cum rege Aragonie refert Petrus de Palud. in 4. dist. 38. Papa Celestinus dispensauit cum sanctimoniali Constanria filia Rogerij regis, vt monasterium post professionem exiens, Henrico Sexto Regi nuberet, vt historie tradunt. Alij autem Thomista vt D. Th. defendat, fingunt nescio quam qualitatē religioso per benedictionem imprimi indelebilem, quod de ridiculum figmentum est. Igitur quod Caietanus de S. Thom. censet, videlicet quod si sensus. Decretalis intellexisset non persistisset in hac sententia, id ipsum ego de eo censuerim, nempe quod si mentem D. Thom. penetrare voluisset, non tam facile ab illo recessisset. Vis enim rationis D. Thom. ad probandum religiosum fieri non posse non religiosum, non persistit in eius benedictione tanquam in prima radice, sed in legitima traditione, quia scilicet dum solenniter

Explana-
tio ratio-
nis San-
Thom.

profiteretur, dedit tradiditque se in alio-
ius possessionem, hoc est in alienam
potestatem, nempe quia religioni se de-
dicat perinde ac si quis in mancipium se de-
traderet domino, quaestio. 2. articulo. vi.
declaramus. Sed quia illa traditio sub for-
ma benedictionis celebratur, ea videtur
quasi traditionis signo. Nam in ordine
nostro antea fit professio quam benedi-
ctio. Vnde in quarto distincti. 38. quaest. 1.
articulo. 2. expresse ait tum votum solenne
fieri quando quis praesentialiter se Deo
tradit, diuinis se praecipis mancipando,
vel in sacro ordine, vel in religionis pro-
fessione. Et articulo. 3. inter soluendum ter-
tium argumentum positum. quaestio. 1.
culca, propterea ait per votum solenne di-
uini matrimonium, quod non fit per sim-
plex, quia votum solenne habet actusalem
exhibitionem proprii corporis. Haec au-
tē ratio profecto nō est tam debilis quam
Caiet. & alij arbitrantur, nam si quod est
in hominis dominio & possessionem per
humanam potestatem auelli ab illo iuste
non potest, nec vero continet ab altero
coniuage, multo fit probabilius vt qui iam
se Deo in hoc obsequium mancipauit,
amoueri inde non valeat. Quae quidem
rationanti tempore D. Thom. habebatur
vt praeter ingenitam sibi consuetudinē
mamque vrbaniatē & modestiam, non
fuerit dicere verius, eos qui sententiam
religiosum posse fieri non religiosum,
ignoranter id dixisse. Hoc enim profusum
argumento D. Mar. vsus est aduersus ro-
gem illum, qui sanctimonialē Ephige-
niam ducere volebat, quod cum cele-
stis regis sponsa esset, nefas permittere
existimauit, quamuis dimidium regni il-
li offerret. Ad quam auctoritatē Caiet.
respondere nequiuit nisi negando histo-
riam. Et rationis fundamentum est quod
quaestio. 2. articulo. de solenni voto de-
clarauimus, nempe quod etsi cerimonia so-
lennitatis voti constitutio sit humana,
eius tamen obligatio ius est diuinum ac
naturale, videlicet vt qui re vera iam se
alteri perpetuo mancipauit, nequeatin-
de citra iniuriam diuellit. Quod autem re-
ligio sit perpetua traditio, patet ex illo
euangelico, Vade & vende omnia quae ha-
bes & sequere me, perpetua. Sanissimi firmi-
tate. Igitur qui contrarij opinioni patro-
cinat-

CAntur, in eo, nisi nos fallimur decipiuntur, quod cum cerimonia professionis sit de iure ecclesiastico, inde inferunt uinculum non esse de iure diuino. Quod si uerum esset, profectio iam facile posset super uoto solenni dispensari quam super simpliciter, quod tamen absurdum est. Quocirca Alcius dorenensis & Alberti Magni in quarta distinctione 34. articulo 17. & Alexandri Halen. in 3. par. & Bonaventura etiam in 4. in fin. distinctione 38. atque alij huius classis pro constitutissimo semper hoc habuerunt. Ob idque D. Thom. opinionem cui in 4. uisus est conuincere, postea in Summa re oculatus peripsecta, demurauit, contrafirmans quidquid Caietan. dixerit, affirmans illi se complexus. Et est mihi profectio in confirmatione eius sententiae argum. minime debile, nam si religiosus, per dispensationem fieri ualere non religiosus, non esset firma ratio ut per professionem religionis matrimonium ratum non consummatus dirimeretur. Fac enim maritum ante copulam religionem profecti atque uxorem alteri se coniugio copulare, tunc si iste fieri posset non religiosus, transire posset ad alias nuptias, quandoquidem priores dissoluta fuerant. Vnde uia ueniret ut post ratum matrimonium de presenti, uero liceret habere aliam uxorem, & uxorem alium uirum. Hac in corroborationem attulerim prioris præmissæ, nempe religiosum fieri non posse secularem. Ex his sit S. Thom. Decretalem, cum ad monasterium non ad id citasse ad quod Caiet. putat scilicet ad confirmandum quod religiosus non potest fieri non religiosus non bene uidebat, hoc illic non definiri. Sed hoc alio uide. constitutio citauit illa ad attendendam alteram præmissam. uidelicet perpetuam continentiam sic esse religioni annexam, ut neque per ecclesiam fieri possit ut sit uera religio sine continentia uoto. Et certe est mirandum quod Caiet. apud D. Thom. hoc non perspexerit. At uero & secundum præmissam non desunt qui insipientur, nimirum arbitantes continentiam non sic penitus naturam esse religioni quin absque illa possit uera esse religio. Imo uero Caiet. licet hic aliud affirmare & defendere uideatur, tamen illis uis uerbis q. 88. art. 7. quod solo ecclesie statuto religiosus inhabilis sit ad matrimonium, quæ patitur Scotus ait, uidetur idem sentire.

De hac autem re in subsequenti quaestione singularia nos manet art. 3. ubi de militaribus religionibus disputabimus, an uere sint religiones, cum eiusmodi milites matrimonia contrahant. Interim tamen satis sit nobis expressum decretum Innocentij iam citatum, ubi ait nec per summum Pontificem indulgeri posse ut absque castitatis uoto uerus sit monachus. Per hæc ergo argumenta contraria opinionis diluuntur. Simile namque quod a sacerdotio ad religionem afferunt nullum est, uidelicet, quod si potest Papa super continencia sacerdotis dispensare, possit eum monacho, nam castitas non est illi muneris individua, ueluti huius. Sed arguunt sic præterea. Id quod uoto ne fieret oblatret, nam est legitima, ut factum tollatur, si autem græde reipublicæ periculum immineret, nisi unus quispiam dum liber est, matrimonium contraheret, id potius eligere deberet quam religionem, ergo si eadem necessitas postquam est religiosus, incubuit, tunc etiam extrahendus est. Negatur autem prior assumpta. Respondeant. n. mihi, qui hoc uoluntur Achil. e. Si salus omnino reipublicæ inde esset dependens, quod qui uxorem habet legitimam, alteram duceret, utrum dimittere quam habet, deberet, ut aliam sibi copularet? omnino negabunt. Et tametsi res esset integra, hoc est si ille liber esset, deberet illam sibi adiungere, quæ ad publicam salutem conferret. Simile ergo nos de religioso respondemus, quippe qui fortiori est uinculo colligatus. Rursus, Paludanus arguit, quod in omni uoto excepta sub intelligitur auctoritas Papæ, si dispensare uoluerit. Atque alij eadem rationi aliam adiungunt, uidelicet, quod homo a iure naturæ nullatenus se ualeat eximere, quæ propter nullo obstante uoto, si naturalis lex ea sum obrulerit necessarium patendum est, atque adeo omnino cum religioso dispensandum. Negatur uero illud documentum. Imò sicut potest homo sic super matrimonium alteri addicere, ut neq; per Pontificem possit ab illo dissociari, ita se potest & per uotum religioni mancipari. Quocirca falsum est quod in uoto, solenni illa subintelligitur exceptio. Reliqua istorum argumenta nullius sunt prorsus momenti præter illud, quod licet merito pluri habeatur, non tamen perinde cogit atque ipsi putant. Et est illud quod hic Caiet. ineluctabile exitu auctoritatis

Ad primū arg.

Replica

Solutio.

Altera ratio Paludani. Solutio.

Ad aliud argu. eorundem auctoritatis

stima, nempe, quod Pontifices supra memorati cum religiosis dispensasse leguntur, ut religionem cum matrimonio commutarent. Ad hoc autem in primis responderi potest, historias illas, saltem illam regis Aragonum, non esse usque adeo certam, haud enim in Chronicis illius regni extat, nec vero in sacro canone, sed a Palude citatur. Secundo, ut Sylue. in verbo, v. 4. refert, sunt qui assererent religionem illum Aragonem non fuisse profectum. Idemque adstruunt de sanctimoniali Constantia. Vel forte allegarunt non usque adeo spontaneos solenniter vouisse, quod creberrime vsu venit. Præterea, idem Syluester magister Palarij sacri non veretur dicere iam multa Pontifices factitare, neque secundum ius neque sine scandalo. At vero non opus est hoc confugere. Sed cum de re hac diuersè fuerit iam pridem opinatum, Papa dispensans sequutus est opinionem illam quam probabilem censebat. Haud tamen iuinde sit consequens, ut illam tanquam de fide decreuerit. Nam facta Pontificum minime articulos fidei consistunt. Quod miror tum alios, tum præcipue Caietanum non animaduertisse. Quapropter si Cælestinus dispensauit cum Constantia, non dubium quin hoc D. Thom. notissimum fuerit successit enim ei paulo post. Et nihilominus non fuit cur ueretur contrariam probare sententiam. Neque iam hoc condemnabat Papam, utpote qui arbitratus fuerat suam opinionem fuisse probabilem. Quare si D. Thom. fuisset Papa, nunquam dispensasset, nec citra culpam potuisset, nisi sententiam mutasset. Quin age, id expendamus quo Caietanus arbitratus est. Ait quippe, quod cum Innocentius III. illius Decretalis auctor, cum ad monasterium Cælestino III. proxime successerit qui cum Constantia dispensauerat, non est vero simile antecessoris sui factum condemnasse. Ego vero conicio D. Thom. aliter sensisse, qui paulo post scripsit videlicet Innocentium ob id illum canonem edidisse, quod diuersa esset sententia, quam fuerat Cælestinus. Quod quidem cura eius iniuriam ratione iam dicta facere poterat. Nam Cælestinus non fecerat canonem quasi de fide. Et ideo sanctus Thomas Innocentij potius canonem amplexus est, quam Cælestini factum sequutus.

Ad primum igitur argumentum respodetur, causam illam dispensandi, quando votum impedimentum est maioris boni, de simplici tantum intelligendum esse, nam solenne perinde ac matrimonium sit indissolubile. Quare nullam perimitur dispensandi causam. Vnde optime ait Sanctus Thomas, periculis humanarum rerum per easdem res humanas obuiandum esse, non autem per hoc, quod res diuina in vias profanentur humanas. Quocirca cum religiosi omnino sint mundo defuncti, nulla de causa aut euentu sunt illinc reuocandi. Vide quam affirmanter hanc diuus Thom. opinionem habuerit inhihibitam, contra quam Caiet. censuerit.

Ad secundum respondetur id tantum conuincere, quod sicut potest in voto orationis aut sacri ficij dispensari, quæ excellentiora sunt obiecta, potest & in voto simplici continentis, siue temporalis siue perpetuæ. At tamen dum solenniter fit, non censetur in dispensabile, propter dignitatem obiecti castitatis, sed vi identidem repetimus, propter traditionem & mancipationem uoluntatis, cuius gratia opus castitatis sit excelsioris virtutis, puta religionis & latitæ.

Ad tertium respodetur, latum esse inter abstinentiam & continentiam discrimen. Cibus namque per se medium est ad conuersionem uitæ indiuidui, cuius autem non nisi ad conseruationem specie, ob idq; continentia, ubi in periculum vergit manifestum an præsentissimum uitæ, etiam citra dispensationem, ut supra diximus non obligat. Sed per se respicitur potest qui votum suscepit, illud frangere. Ac perinde ubi res est dubia, locus dispensationi potest. Nam in huiusmodi casibus continentia desinit esse materia voti. Vbi autem coitus salutis indiuidui medicinalis censet, quia non per se ad talem uitam ordinatus est, non ideo esse desinit materia, voti, atq; adeo dum solenne est, tolli per dispensationem non potest, sed tali periculo per alias medicinas uel abstinentiam est succurrendum.

Ad quartum deniq; S. Th. responderet, quod monachus dum episcopi palli insula insignitur, non magis a paupertatis uoto absoluitur, quam continentia, quia nihil habere tanquam proprium debet, sed sicut dispensat communium bonorum ecclesie. Similiter neq; a uoto obedientia liberatur, nisi quod

Caiet. affirmatio.

Solutio.

SOTO
DE IUSTITIA
LIB. III.
DIT
13

prelatis religionis non obediatur, inde accidit, quod superiore non habet præter papam, sicuti generalis magister, licet nemini in religione obediatur non censetur exēptus. Ad illud autem verbum Eccles. contra q. citatum, quatenus prima superius repulsa opinio ad stipulari videtur, respondendum restat. Videtur enim contentia illic propter eius pretiositatem indispenfabilis ceteri. Quod si verum esset, nec votum eius simplex dispensari posset. Respondetur ergo id tantum illic doceri, quod nec carnis fecunditas nec bonum aliquod corporale comparandum est continentia, quæ bonum est animi. Sed nihilominus si votum est simplex, dispensari potest. Id quod hoc loco D. Thom. de episcopo monacho affirmat profecto difficultate non caret. Primum enim ambiguum reliquit, an nihil voluerit discriminis inter episcopum monachum atque alios ex seculo assumptus in paupertate constitutere, an vero soli monacho censuerit non licere habere proprium, reliquis vero id licere. Nam si peculiariter id de monachis adstruxerit, id porro mori & vñ videtur contradicere. Quoniam monachus in episcopum creatus perinde fit dominus decimarum ac proventuum, qui suæ functioni destinati sunt, ac si ex seculo assumptus esset. Si autem voluerit nullum episcoporum vllum habere dominium suorum redditum sed tantum dispensationem, res esset creditu longe durior, quod lib. 9. tractatur sumus, & 10. pro capiti nostro pressius disseratur. Crediderim namque cum episcopales fructus stipendia sint episcoporum, dominium illorum habere, licet iure mīæ largiores teneantur elemosynas fundere, quam seculares, tanquam pauperum patres. Alioquin si dominium non haberent quidquid superflui expenderent, contra iustitiam viurparent, & ad restitutionem tenerentur, quæ quidem sententia acerbissima esset. Sed quia hic articulus illic habitus est proprium locum super sedem interim. Forasse vero hic D. Thom. inter episcopum ex seculo assumptum, & illum qui assumitur ex religione, noluit discriminari quantum ad redditus episcopales, sed quantum ad alias propria possessiones. Concedit enim 2. 2. q. 8. art. 6. secularem episcopum posse habere proprium, quod denegat religioso. At vero forsitan

non est tam indispenfabile votum paupertatis, in religioso quam castitatis. Nam postquam creati sunt episcopi, non nunquam hac parte cum illis dispensatur. Et illos qui ad primam apostolicam sedem assumuntur, votum est propria possidere, licet à voto castitatis, religioni annexo, non sint absoluti.

ARTICVLVS III.

Utrum ad commutationem vel dispensationem voti requiratur prelati auctoritas.

Postquam visum est auctoritatem commutandi dispensandique vota in ecclesia existere, videre restat, an penes solos prelatos sita sit? Et arguitur a parte negatiua. Potest vnusquisque libet homo abiq. prelati licentia religionem ingredi, per votum sollempne religionis a quibuscumque votis in seculo editis absoluitur vt habetur ca. scriptura. extra de vot. ergo citra prelati auctoritatem fit votorum absolutio. Secundo, Dispensatio voti in hoc consistere videtur, quod prepositi iudicio decernatur votum non esse obseruandum, ac si prelati id perpetuam decernat non subinde videtur subditus a voto absolutus, quia ne mo contra diuinum preceptum soluendi promissum dispensare valet, ergo prelati auctoritas non sufficit, imò vero nec requiritur. Si enim qui voto irretitus est, recte censeatur in tali euentu non esse seruandum, continuo fit liber, siquidem votum eo casu non obligat, quo malum est ipsum seruari, non ergo ad hoc munus auctoritas prelati necessaria est. Tertio, Si dispensare in voto, prefectorem esset potestas, tunc omnibus competere, non tamen cuncti facultatem dispensandi habens in quo cūque voto ergo hæc non est prelatorum potestas quatenus prelati sunt. In contrarium existit, quod votum perinde ac lex obligat, ad dispensationem autem legis necessaria est superioris auctoritas, ergo & dispensationem voti.

In presenti articulo tamen si de sola dispensandi commutandique auctoritate interrogetur, de causa pariter legitima dispensandi respondendum est. Quare duabus est operæpretium conclusionibus respondetur. Prior est, ad votum dispensandum

Primū argum. a parte negatiua.

Secūdū.

Prima conclusio.

necessaria est superioris auctoritas. Nam (vt hoc obiter verbum in tyronum gratiā non praterierim) non hic loquimur de ab-
 solutione à transgressione voti, quamuis enim postquam castitatem voueris lapsus carne fueris, tuus te paracius valet absol-
 nere. Sed de dispensatione probatur con-
 clusio. Votum, vt in superioribus commo-
 strauimus, est promissio quae de re aliqua Deo fit quae illic accepta est & grata, quod autem Deo acceptabile sit & gratū ex eius pendet arbitratu, atq. adeo & iudicio praepositi quin ecclesia vices eius fungitur. Ad illud ergo spectat super votis dispensare, secundum illud 2. ad Cor. 2. Nam & ergo quod donauit, si quid donauit, propter vos, in persona Christi. Posterior conclusio. Ad voti dispensationem ac perinde ad commutationem quae in minus sit bonū, requiritur causa. Probatur primo auctoritate modo citata. Nam vbi ait Paulus, in perso-
 na Christi, auctoritatem designat, vbi vero subdit, propter vos, causam subsignat legi-
 time dispensandi, quae quidem in bonū ecclesiae referri debet, alioquin in honorem Christi non cedit. Hoc enim iam supra in fine secundi libri de legis dispensatione demonstrauimus, nā cū lex non nisi propter bonū publicū statuatur, sit vt nisi eiusdem gratia licite dispensari queat. De voto autem non longe dissimilis est ratio, nā postquam quis fidem suam Deo obstrinxit, nō debet eius vicarius promissum remittere, nisi in bonum ecclesiae cui ipse sum Christus praefecit. Alias non esset fidelis dispensator sed dissipator iniquus. Circa priorem conclusionem discrimen in primis recolendū est, quod supra inter eos confirmimus qui irritare vota possunt, atq. eos quibus solū incumbit dispensari. Functior enim prior potestatem ecclesiasticam non exigit, quate parentibus, maritis, & dominis conuenit. Posterior vero solis incumbit praetatis, qui tamen irritare non perinde valent nisi religiosorū praepositi, quoniam his vtraque comperit facultas. Adde commutatio-
 nem rimandam est verum citra superioris auctoritatem priuatum fieri queat. Sylue-
 na nāq. verbo, votum. 4. §. 7. in partem negatiuam inclinat, nimirum affirmans quod nec commutatio in melius absq. praetati auctoritatem fieri possit. Haud tamē opinio hae veritate pollet, quoniam nec eius testi-
 monia firma sunt. Distingendum igitur

Aut enim simplex votum in illud mutatur quod mansuetū est esse melius, aut in illud de quo id quoquo pacto ambigatur. Si autem liquet commutationem in melius fieri, tunc superioris auctoritas non exigitur, vt Caie-
 ta. hic probe censet. Huic namque veritati & rationes suffragantur & testes. Est enim assertio, tum ca. peruenit secundo extra de iureiurando, propositum aut promissum non infringere, qui in melius illud commutat. Et in cap. citato scriptura. de voto. ob id vota in seculo facta extingui censentur per solenne religionis quod omnia mutantur in melius, quae quidem commutatio priuata sit auctoritate eius, qui se religioni addicit. Sed & ratio nihil est minus effi-
 cax. Cum enim voti obligatio ea sit pro-
 fus, vt quod vouisti, reddas, quando ad per-
 solus, quod constat, tum melius, tū per-
 de creditori acceptius & gratius, cum uol-
 uitor sit a te solutio. Cū ergo Deū qui inest
 bili infallibili iudicio perpenor est verū
 constet, quo res meliores sunt, gratiores, ac
 ceptioresq. habere, nō est dubium. quin qui
 votum in melius commutat, cumularius
 ei soluat, atque adeo nulla indigeat praetati
 auctoritate. Accipe ad rem confirman-
 dam exemplum. Si quis cereum, verbi gra-
 tia Deo vouit, aut ouem, aut bouem, & lo-
 co illorū argenteum, calicem ecclesiae la-
 giatur, quis ambigat voto satisfecisse, edi-
 tuosq. & tutores ecclesiae imprudēter atq.
 infideliter agere, si solutionem repellent?
 Nec vero iura ciuilia huic obstant verita-
 ti, nam mutuum. ff. si certū peccatur. solū
 habetur, quod aliud pro alio inuito credi-
 tore solui non potest, nam inter homines
 nō quidquid melius est, acceptius sit credi-
 tori, vel quia non est ei tam utile, vel quis
 non est ei tā gratū, vel alia de causa, quod
 respectu Dei contingere non potest. Imo
 dum nobis constat rem esse meliorem, cō-
 stat eum magis acceptam hāc atque adeo
 semper in talem solutionem cōsentire ma-
 ta illum Institutio. tit. quibus modis tolli-
 tur obligatio. Cōsentiente creditore, aliud
 pro alio solui potest. Adde, quod forte
 certū esse posset rē esse equalis apud Deū
 valoris in consulto praetato posset fieri cō-
 mutatio, sed tū nō esset adeo iusta, quia illi
 agitur de equitate, alienū requiritur iudi-
 cium. Nam commutatio si solo debitoris ar-
 bitrio fiat, auctiorem solutionem vt expe-
 scere. Nec vero simplex modo votum commu-
 mutari

Vltima
concl.

Probō.

Dubita-
tio.

Opinio
Syluest.
Resellit
Syluest.

mutari in melius potest auctoritate priuata, verum & solemne religionis in aeternam aliam, ad perinde aeternam, ut permittitur cap. licet. de regularibus. Haud tamen commutari in aliud votorum genus, sicut nec dispensari. At vero quando in dubio est, vtrum mutatio in melius, an in minus bonum fiat, nempe vbi comperitissimum non sit opus esse excellentius, semper est auctoritas prelati necessaria. Quæ circa votum simplex castitatis mutari priuatum non potest, quia nihil in votis melius æstimatur. Nec votum Hierosolymitanæ peregrinationis, nam postquam hæc soli Papæ referuntur, nullus alius ea commutare potest. Quin vero nec votum abstinentiæ, nec alia personalia tunc citra prepositi decretum mutantur, eo potissimum, quod quoties votum in leuius mutatur, non nihil habet dispensationis admistum, quod quidem remissus sit vinculum. Qui sunt autem prelatorum ordines, quibus facultas adsit dispensandi, ex iure canonico explorandum est. Primum omnium Antistes omnes, nisi per Pontificem Maximum, prohiberi essent, suo ordinatio munere super omni voto in tua quisque Dicecesi veluti Papa in voto Christianismo, dispensare possent. At tamen quoniam maiores fidei causas, vt extra, de baptismo & eius effectu, admouetur, ad summum ecclesie caput Christi vicarium deferri decet, quinque votorum species ipsi sunt iure reletuæ, nempe votum religionis, & votum castitatis perpetuæ, votumque peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæque, ac Compostellanæ, tamen Romanum Compostellanumque votum solum est usu reletuatum Romanæ curiæ, nam iure solum excipitur votum Hierosolymitanum, ut patet cap. quod super his & c. ex multa, extra, de voto. Immo vero cum reletuatiõis ratio ea illic supponatur, quod eiusmodi votum in subsidium terræ sanctæ suscipitur, adnotauit ibi Panorm. illud, tantum esse Papæ referuatum, quod illa ratione suscipit. Quare si fiat, inquit, ex deuotione, & non pro subsidio, episcopus possit dispensare. At tamen consuetudo aliter habet cuiusmodi standum est. Quare dispensatio episcopi non tenet. Præter hæc ergo unusquisq. episcoporum potest super omni voto simplici suorum pætecianorum dispensare. Hæc autem in archiepiscopo

facultas, ad diceceses sibi suffraganeas non extenditur, quoniam cura ei non incumbit animarum ordinaria, nisi in sua dicecesi, etsi in causis forensibus ad ipsum fiat prouocatio. Abbates item & religionum prepositi non solum generales ac prouinciales, verum & conuenticuales eadem vigent dispensandi auctoritate, nam hac parte ueluti antistites ordinarij suorum sunt subditorum. Haud tamen ad uota secularium qui sibi sunt subditi, eadem facultas nisi de speciali priuilegio protenditur. Est generalis regula, quod dispensandi facultas eadem vbiq. est commutandi quandoquidem D. Thom. ait, maior est dispensandi quam commutandi. Discrimen autem Panorm. super cap. Proposuit, de concessione præbendæ, videlicet Papæ dispensationem absolutam esse relaxationem totius obligationis, episcopum autem non profus uota commutare, sed relaxare, nullum habet, ut iuris aut rationis fundamentum. In illo namque cap. sic Papæ conceditur dispensandi facultas, ut episcopis non interdicitur. Pætecij uero curati, qui iurisdictionem non habent, eadem dispensandi auctoritate carent. Nec uero archidiaconi eadem funguntur. At de his iura sunt consulenda. Ex his fit consequens, episcopum super uoto castitatis non perpetuæ, sed temporalis dispensare posse. Nam cum ordinaria potestate omnia ob causam possit tollere uota, cohibitiones & exceptiones restringenda sunt, ut sonant, & ideo quia non eis excipitur, nisi uotum perpetuæ castitatis sit, ut temporalia illis relinquuntur. Sequitur subinde etiam religionum præpositos posse in uotis subditorum dispensare transendi ad aliam religionem, quamuis illud, ut in quaestione superiori diximus, irritare nequeant. Est enim latum interstitium, quod irritare est uoluntatem alterius coercere: dispensare uero, non nisi spontaneæ petitioni subditi annuere. Prælati autem prohibere nequit subditi transire uolentem ad feliciter frugem. Si autem ille uult sub eius obedientia permanere, poterit tum super eiusmodi uoto ab eodem prælato dispensari, quod quidem illud non est simpliciter uotum religionis, quod papæ reseruatū est, sed uotum transitus ab una ad alteram, & huiusmodi exceptiones, ut modo dicebamur, restringenda sunt. Vnum uero dubium, quod in hunc locum reposuimus de uoto pænalis religio-

Regula generalis.

Panor.

Primum corollarium.

Secundum.

Dubium.

Panor.

religionis & peregrinationis Hierosolymitanae, utrum perinde referretur Papae, ac si absoluta essent? Vouisti, verbi gratia a tali peccato vel a re qualibet alia, quae tibi erat incommoda, cauere, adhibita cautione si contra faceres, monachale institutum suscipere, aut Hierosolymam iure.

Quod quidem votorum genus, ut frequenter inter inconstantes adolescentes in usu est, ita maxime in Dei despectum & vispendium sic, quia nemo est qui illud impleat. Quare huiusmodi vouentes acerbissimo poenae rigore essent a confessarijs vulnerandi. Dubium ergo est, utrum postquam (ut semper accidit) malum illud admiseris, dispensatio sit Papae reseruata. Etenim negatiue argumenta haec pugnant, quod tale votum non est proprie conditio nale, veluti illud. Si pater obierit, monachus siam. Nam illi, qui hoc secundo modo vouet, cordi est religio, ad quam ideo eius dirigitur intentio. Quare posita conditione votum sit firmum: qui autem in penam sibi ingressum religionis committatur, non est ad religionem affectus neque voti intentio illuc fertur, sed in cautionem illius mali puta vt a ludo vel mechia sese cohibeat. Quapropter citra dubium est, ante illud admissum malum posse ab episcopo dispensari, & a quocunque praetore, qui auctoritatem habet super illud votum directum. Haec ergo ratio probabile hanc partem facit, quod etiam post commissum illud malum sit ab eodem praetore citra Papam dispensabile, quandoquidem non est directum votum religionis.

Solutio.

At nunquam mihi haecenus hoc potui satis persuadere, nam etsi non sit votum directum religionis, nihilominus posita conditione sit obligatio ad religionem, quae ex vi voti nata est & confirmata. Et ideo omnino timeo aliud asserere, quam quod sit Pontifici Maximi reseruatum, tamen si fatear non tantam causam ad eius dispensationem requiri, ac si uotum esset absolutum. De causis subinde dispensandi & commutandi vota, discrimen perpendendum est. Per dispensationem namque & vinculum prorsus voti dissoluitur, & eius materia tollitur. Quapropter bonum, quod est dispensandi causa, utranque rationem compensare debet, scilicet ut maius sit quam erat materia voti, & quam erat vinculum, quod ad religionis patriaeque virtutem per

linebat. Commutatio autem voti vinculum non dissoluit, & ideo non alio opus est, quam vt materia sit melior, si meta est commutatio. Ecce regulas impetratarum constitui solitas. Sunt autem tum obscura tum & salaces & ad usum parum conducentes, nisi accuratus explicentur. Et ideo ad huius explanationem commemoranda sunt causae dispensandi in voto. Superius enim articulo primo, tres ex mente Sancti Thomae retulimus, scilicet, si uotum sit malum, aut inutile, aut impedimentum maioris boni. Hic autem ait debere huiusmodi causam cedere in bonum ecclesiae, ac subinde in honorem Christi. Quae quidem non sunt nouae causae, sed aliarum finis & explicatio. Est ergo dubium, quod hic mouet Caietanus utrum ad dispensationem voti semper requiratur causa quae eius executioni obstat? Videtur enim id Sancti Thomae solutione secundi affirmare, ubi ait, quod si praetor in voto simplici religionis dispensat, nulla apparenti causa obstante, dispensatio non tenet. In contrarium autem facere videtur, quod commutatio sine vlla obstante causa sit licite, & tamen idem apparet vtriusque iudicium. Item, quia nonnunquam votum dispensatur, etiam si impleti possit, propter aliquod publicum emolumentum. Ad istorum ergo dilucidationem per haec respondetur documenta.

Primum ad voti dispensationem necessaria est causa obstat. Vbi nota odum, tripliciter posse causam obstat, videlicet, vel ex natura materiae voti, vel ex parte vouentis, vel ratione communis boni. Ex parte materiae primum, si illicita sit & tunc malignitas eius obstat.

Si vero sit inutilis, inutilitas etiam ipsa quodammodo impedit. Nam opus vnum non est Deo gratum. Et in his casibus non opus est quod causa illa dispensandi praestantius sit bonum, quam voti vinculum absolute consideratum, sed quia vinculum talis voti, scilicet et ali, vel inutilis, quod proinde minimi est pretii, & ideo in rem parui momenti mutari potest, aut prorsus tolli. Potest secundo impedimentum intercedere ex parte vouentis, puta eius infirmitas, aut debilitas ob quam commode non potest illud implere. Et tunc est in commutatione pensanda est illa infirmitas, ut commutatio remissior fiat & clementior

mentior. Imo tanta esse potest, ut sit obligatio simpliciter dissoluenda. Sed potest tertio obstatulum ex parte communis boni existeret. Vt si voti ieiunium, quod tibi impedimentum est studendi, aut prædicandi, omnia enim talia bona cedunt in bonum commune. Et tunc votum habet regulam: quod bonum illud voto obtinens propter quod sit dispensatio, debet aestimari preuolens, quam erat materia, & ipsum, voti vinculum. Pariter si Hierosolymitanam peregrinationem uoueris, & expedit uxorem ducas. Tunc enim licite fit dispensatio, quia commune bonum tui obstat voto executioni. Si autem in iurium tantum bonum particulare cederet minime eadem dispensatio liceret. Ex istis consequitur, ad commutationem, quæ mera est commutatio, hoc est, quæ in melius fit, nullam exigi prius obstante causam, satis esse ut ad finem magis conducatur. Exemplum extat in e. Quod super his, de uoto, ubi mulierum uota uisitandi terram sanctam, permutari sinuntur in elemosinas, non quod executioni uoti quippiam obstat, sed quod in subsidium terre sanctæ, plus mulierum pecunia quam presentia conferret. Quando uero commutatio fit in minus bonum, semper requiritur causa obstante. Quoniam tali commutationi admissa est dispensatio, nempe nonnulla uoti relaxatio. Hinc ergo fidelis dispensator & prudens colligat, ut dum uoti impedimento satis per commutationem succurritur, illo uiatur circa dispensationem remedio, alias infidelis esset, nam omnimoda dispensatio, citra necessitatem, culpa non caret, neque dispensantis reatus peccet excusari quin eodem complicitatem, tamen melius maior sit in dispensante. Hic autem forsitan sedulus lector inquirat, utrum sit maior cum difficultate dispensandum, lex ne an uotum? Vt inque nexiant argumenta. Lex namque, quia in commune bonum ponitur, & uniuersos ciues ligat, apparet sanctius esse custodienda quam uotum. E contrario uero quia uotum fit Deo, atque adeo ad uirtutem attinet religionis, ut maiorem eam dispensandi requirere. Vix ergo credere ad hoc certa regula; oscurus igitur aliqua esse potest lex, quæ dispensatione violare periculosius sit, quæ particulare uotum tollere,

Aliquod uero conuersio potest esse uoti, cuius dispensatio maius sit religionis obstatulum. Causæ autem legitime dispensandi, late r. q. 7. commendantur, can. requiritis & ibi glo. & cano. necessaria, & subsequenti. Sunt enim pensanda tempus, uirtus persona, & rei qualitas. Vtrum uero illa dispensandi cā, seu legitima & idonea admittenda sit, quod illi qui uoto tenentur, graue molestumque sit illud explere, iam loco citato in fine libri primi respondimus, quod quando molestia ac difficultas ex re ipsa nascitur nempe quia res est ardua & uirtus impar, tunc causam offert ad dispensandum legitimam, tamen quando ex corrupta affectione & morbo uouentis procedit, profecto non est legitima cā, nam cum in hunc finem uoueris ut morbo tuo prauoque habitui medearis, id ipsum in causam proferre, ut ab eodem teligeris uoto, non est fidei sinceritatem seruare. Post hæc, de privilegijs q. in diplomatibus Cruciatæ ad uotum dispensationem indulgentur, hoc notandum, quod non sunt perinde intelligenda atque facultas absoluedi a peccatis reuerentis. Facultas enim in peccata ad illa etiam extenditur, quæ quisque postquam Bullam suscepit, commisit. Privilegium uero dispensandi in uoto, illud uel commutandi, non nisi de illo uoto intelligitur quod ante edideras, quam diploma suscepis. Nam dispensatio non nihil ad formam penitentia attinet, sed est alia distincta facultas, quam Pontifex suscipienti Cruciatæ bullam tunc super uotum quod commiserat, indulget, ac si tunc dispensationem ipse postuisset. Etenim cum uota ad religionem pertineant, tantum subinde astimata semper fuerint in Ecclesia, in conueniens esset, ut alicui antequam uotum emitteret, facultas fiat, ut quoties emiserit, posset ab illo per dispensationem liberari. Rursus circa eadem diplomata aduertendum est, quo tenore eadem indulgetur facultas, nam si exprimitur, ut super nullo uoto dispensatio fiat nisi elemosina in subsidium belli erogata, tunc non tam facultas dispensandi, quam commutandi, aut redimendi uotum, atque adeo talis elemosyna pro ratione uoti per prudentiam dispensantis taxanda est. Si autem facultas simpliciter fiat dispensandi tunc ad moniti fiat, dispensatores non illis fieri absolutem dispensandi licentiam, sed si legitima intercesserit causa,

Virtute diploma-
matis ne
quit di-
pensari
nisi i
tis ante
eius sus-
ceptione
emissu.

Dubita-
tio.

Solutio.

Nullo
hacten⁹
diplo-
mate cō-
cessa est
facultas
dispensan-
di in
uoto re-
ligionis,
aut per-
petue ca-
stitatis.

SOTO
de iure
Legibus
DII
13

sa, nam uerbum absolute prolatum, secun-
dum tenorem iuris intelligendum est. Ne-
que id demum tacitus præteribo, quod cre-
diderim nullo diplomate in fauorem ali-
cuius monasterii, aut hospitalis, aut sub-
dii indulto, facultatem fuisse unquam con-
cessam dispensandi in uoto religionis,
aut perpetue castitatis. Hoc propter Bul-
lam a monito duxerim, quæ in fauorem
D. Antonii circumfertur, ubi si uerba
cortice tenus audias eadem illic facultas
comprehendi uidetur, quando quidem ge-
nerale conceditur priuilegium dispensan-
di in uoto, exceptis illis Hierosolymitana
Romanæq. peregrinationis, Attamen
eodem uerborum contextu accuratius per-
specto constat minoris uoti exceptionem
liquidum esse testimonium exceptionis
maioris, Sed hic later fallacia, quod uo-
tum religionis & perpetue castitatis ab ip-
so uetustissimo iure excepta sunt. Et ideo
nisi exprimaturs facultas super eisdem dis-
pensandi, non comprehenduntur sub ge-
nerali clausula, sed semper intelliguntur
a iure excepta. Votum autem Hierosoly-
mitanum, quia recentiori iure excipit-
tur, necesse habet expresse excipi quando
non conceditur.

Ad pri-
mū arg.

Ad secū-
dū arg.
D. Tho.

Palud.

Ad primum igitur argumentum quæ-
stionis conceditur omnia uota quæ in se-
culo sunt, cessare per solenne religionis, at
cap. citato habetur. Haud tamen prius
illa cessatio fit priuata auctoritate uouen-
tis, imo fit per legem ecclesiæ, quæ optime
censuit, ut qui uitam secularem in mona-
chatum mutauerit, ab illis particularibus
votis liberetur, quæ ad directionem eius-
dem seculari uitæ ediderat nam particula-
ria in illo uniuersali clauduntur, quo tota
uita perpetuo mancipatur religionis ob-
sequio, præterquam quod religionis onus
alias secum sarcinas non refert. Qua ra-
tione supra dictum est, illa etiam, quæ post
professionem monachus emittit, irritari
posse a prælato. Inter respondendum au-
tem ad secundū confusa: primo D. Th. quo-
rundam opinionem, qui aiebant prælatos
oēs pro suo libito perinde posse super vo-
ta subditorum etiam secularium dispen-
sare, ut dictum est, posse parentes illa irrita-
re, quæ filii illegitimæ aetatis emiserint,
nulla. s. interueniente eâ. Quorum rō erat
quod in omni uoto intelligitur exceptio
auctoritatis prælati. Imo uero Palud. in 4.

dist. 38. q. 5. hac eadem ratione uirtutem
probandum Papam dispensare posse super
uoto solenni. Huic ergo opinioni assen-
suerunt D. Tho. contradicit, ubi fundamētū
istius subuertit, nā prælatus, nec uero ma-
ximus, dñs est absolutus, aut legum aut vo-
luntatum, subditorum, sed in cras dispensa-
tor, demque non in destructionem, sed in
edificationem corporis Christi, ut secūdo
ad Cor. 10. ait Pau. Et ideo sicuti præcipere
non ualet quæ Deo displicent, nempe
peccata, ita nec illis, ne fiant oblatæ, quæ
Deo sunt accepta. Quare unusquisque sub-
ditorum absolutum habet potestatem uo-
uendi, a prælato independentem, ac perinde
in uoto, nulla subintelligitur superioris
voluntatis exceptio, nisi parentis, (vi dixi-
mus) ac prælatorum religionum. At uoto
spectat postea ad episcopum prudenti ma-
turoque iudicio perpende e. a. causa ali-
qua interueniat dispensandi. Ex his infert
D. Tho. triperitam regulam, nempe quod
in manifestis, uidelicet ubi manifestus est
error prælati, tunc dispensatio non excusa-
ret a culpa. Vt si prælatus, sine apparenti
saltem oblatæ causa, super uotum reli-
gionis dispensaret. Si autem, inquit, esset
causa apparens perquam res in dubium
uerteretur, stari tunc posset iudicio prælati
dispensantis, uel communiatis, non tamen
iudicio uouentis proprio, quia ipse Deo ui-
cem non gerit, nisi forte casu quo uoti ma-
teria manifeste illicita esset, neque ad su-
perioiorem opportunus pateret recursus,
quoniam tunc, ut dictum est, prælati iudicio
pateret. Circa hæc autem Sancti
Thom. asserta nonnulla occurrunt dubi-
tandi rationes. Prima circa illationem il-
lius enthymematis: Prælati prohibere
non possunt uirtutum officia, ergo neque
pro libito dispensare. Etenim, aut nomi-
ne uirtutis intelligit materiam uoti, aut
id ipsum quod est uouere. Prior enim sen-
sus esset huiusmodi. Prælati non possunt
cohibere subditos, ne inueniant, aut orant,
aut peregrinentur, &c. ergo nec potest pro
libito tollere uinculum huiusmodi operis.
Quæ quidē argumentatio, dupliciter pec-
caret. Primo, quia nulla est illationis uis,
nam etsi monasticus præfectus nequeat
impedire quin libere, quis oraret, aut ite-
naret, posset nihilominus impedire uouere,
sicut maritus, licet inique ageret, impe-
diendo, ne uxor oraret, nihilominus posset
irritare.

Votare votum. Pariter ergo episcopus, licet non obstat subdito quin libere exerceret virtutum opera nihilominus tollere pro libito possit vinculum, ut scilicet non se nono funiculo perstringeret. Secundo & antecedens eiusdem illationis est falsum. Potest enim prælatus in religione aliquando opus vnius virtutis propter aliam prohibere, videlicet ne orationi monachus vacet, sed infirmis seruiat, ne ieiunet sed studeat. Si autem nomine virtutis, intelligit ipsum uouere, nec tunc solida erit argumentatio, quæ est hæc. Non potest præcipere peccata, ergo neq; prohibere ne vota fiat, aut facta prohibito tollere. Infirmas enim consequentia patet in religionis prælato, & parente respectu filij, qui non potest ei præcipere peccata, & tamen potest eius vota cassare. Ad horum ergo intellectum notandum, alteram esse rationem superioris qui habet dominium voluntatis subditi, quales sunt, maritus, pater, dominus, & prælatus religionis, alteram uero prælati populæ, qui eiusmodi non habent dominium, sed tantum spirituale iurisdictionem. Et Diu. Thom. non loquitur hic de priore superiorum ordine quorum est votari irritare, nam de illo rem iam artic. 8. & 9. expediuerat, sed loquitur de prælati iurisdictione, quatenus prælati sunt, spiritualesque iudices, quibus idcirco non irritandi, sed dispensandi suppetit facultas. Et de istis constituere pergit, quod cum non sint domini voluntatum subditorum, non sunt eorumdem uota ex ipsorum voluntate pendentia, atque adeo neque in eiusmodi votis excepta sub intelligitur. Antistitis auctoritas, ut sint conditionalia, si episcopo aut Papæ placuerit, sicut votum filij aut vxoris aut monachi. Quod quidem documentum per se est manifestum, & adeo Palud. & alij, qui contrarium sentiunt, in hoc sunt cæcè hallucinati. Pontifices namque non sunt domini subditorum, nec eorum uoluntatum. Quare sicut matrimonij alijque ciuiliu contractus, ita & eorum uota eiusdem episcopis inconsultis firma & solida sunt. Hac ergo voti firmitate supposita, optime procedit ratio S. Tho. in utroque sensu eorum, quos nuper impugnabamus. In priori scilicet, quod sicut non potest episcopus prohibere virtutum opera, puta ieiunare, orare religionem ingredi, &c. ita neque potest eos prohibere quin

eadem opera absolute uoneant, quando quidem non dominus suæ uoluntatis. Quare nullum est argumentum, quod de patre & vxore faciebamus. Item & in posteriori sensu, ut nomine virtutis votum ipsum intelligat, procedit etiam argumentatio, videlicet, quod sicut non potest episcopus, aut Papa subditis peccata præcipere, ita neque potest opera virtutum, puta vota, quippe quæ absque ipsius superiori consensu firma & solida sunt, prohibito impedire, atque adeo neque horum modos & vincula rumpere. Atque hæc secundum arbitror legitimam esse mentem D. Tho.

Sed dubium de sensu conclusionis restat qua ait, dum prælatus sine ulla saltem apparenti causa dispensat, eiusmodi dispensationem non excusare a culpa. Triplicem enim intelligentiam uerbum hoc parturit, nempe quod prælatus dispensans non excusetur a culpa, & de hac non dubitatur, quin uera sit, nam peccat vel contra prudentiam, vel contra si de dispensandi. Secundo, quod nec subditus dispensationem procurans, culpa careat, quod etiã certum est. Nã qui rem in iustam procurat, reus est noxius. Sed tertius sensus esse potest, quod etiam post dispensationem non excusetur a culpa, si illa uisur quasi dispensatio nõ teneat. Et de hoc sensu suboriri alicui potest dubitatio, nam postquam dispensatum est, uidetur subditus absolutus. At uero D. Tho. oēs tres sensus adstruxisse uidetur nam ait, quo sicut non potest prælatus peccata præcipere, ita neque pro libito dispensare.

Præceptum autem illud nullius esset vigoris, ergo neque dispensatio. Et in hæc partem in calce libro primo sententias fecerunt maiorum subscripsimus, nempe quod si Papa uel episcopus in legibus suis dispensat, quamuis aliquando inique id faciat, nihilominus dispensatio tenet. In his autem quæ de iure diuino pendunt, quale est votum, & promissorium iuramentum, ubi manifeste constat nullam intercessisse causam, euanida est dispensatio, quoniam etiã iam res debita Deo sit, non potest Papæ illud gratis sine causa, quæ Deo saltem appareat accepta, condonare. Ad tertium denique respondetur nullam esse consequentiã, quod si ad prælatos functio dispensandi spectet, oibus a quo iure competat. Maximus enim Pontifex, qui vicem Christi gerit, plenariam habet in ecclesia potestatem

Dubiũ
2.

Solutio

Ad tertium autem

in

in omnia vota, que sint dispensat illa, quod
D. Thom. ad excipiendum solenne vo- um
religionis appoluit. In ea vero qua infirio-
ra sunt, potest se inferiorum p[re]latorum
prolata, utpote ad quos necesse est idem
dem recurrere. Quare exceptio voto religio-
nis & perpetua castitatis exceptiarum,
que peregrinationum, dispensare valent,
nempe in votis orationum ac ieiuniorum
reliquarumq. peregrinationum. Sed San-
Thom. non excipit nisi Hiero[so]lymitana,
quia fors[us] sua aetate nulla alia erat excep-
ta. At fors[us] hic quispiam eundem sanct.
doctorem contradictionis redarguat. Dixit
enim in 4. distin. 3. qua st. 1. art. 4. om-
nia vota perpetua referuari Papa, hic au-
tem ait super votum ieiunij possit ab alijs
p[re]latis dispensari, & pariter rationis, qua
nihilominus possunt in perpetuum fieri.
Respondetur autem vota illic appellare
perpetua, qua per se dum absolute edun-
tur perpetuitatem habent annexam, ut est
votum religionis & castitatis, qui enim ab-
solute castitatem vouit perpetuum intelli-
git. Votum autem ieiunij & orationis ni-
si perpetuitatis conditio exprimitur, non
affert illam ex sua natura & ideo quamvis
in perpetuum fiant, possunt ab inferiori-
bus p[re]latis dispensari.

Scrupu-
lus.

Solutio.

QVÆSTIO V.

DE RELIGIONIS VOTO

in particulari.

ARTICVLVS I.

*Vtrum religionis votum ad statum perfe-
ctionis attingat.*

VONIAM Bisariam, q. 2. di-
cebamus votum fieri solē-
ne, videlicet vel per religio-
nis susceptionem, vel per
clericorum consecrationē,
neque de eiusmodi solen-
nitate, alijs se ad dicendum insinuantibus
satis illic nobis dicere licuit operepretium
duximus, ne truncum tractatum hunc reli-
queremus, singulas quaestiones de eiu[s]mo-
di votis hic tandem adhibere. Alteram, sci-
licet de voto religiosorum, ac de voto cleri-
corum alteram. Arguitur ergo statim qui-
bus nos haeretici argumentis oppugnam,

religionis votum nihil ad statum perfe-
ctionis attingere. Religionis tum vox, tum
etiam res ipsa, vniuersae Christianae fami-
liae sunt communes est naque religio cul-
traria, secundum illud Cic. 1. de Officijs.
Religio est quae naturae diuinae cultu & re-
ligionem astringit, quod quidem non solum
Christianis omnibus, sed etiam cunctis mor-
talibus competit. Quod si aliquibus per
Antonomiam tribuendum hoc nomen
esset, soli sunt sacerdotes, sacrorumque ad-
ministrati, qui Hierarchias religionis actio-
nes exequantur, falso ergo nomen hoc sibi
monachi arrogat. Secundo arguitur. Per-
fectus in hac vita nemo esse potest, nam vt
3. Physic. auctor est Phylolophus, perfectus
est cui nihil deest. In hac autem via, vt ha-
betur Iaco. 3. in multis offendimus oēs, vt
de Paul. 1. ad Cor. 13. Cum venerit, inquit,
quod perfectum est, euacuabitur quod ex
parte est, temerarium ergo est arque im-
pium nomen perfectionis in hoc lubrico
seculo nobis usurpare. Quod si aliquid in
terris perfectionis existit, illa in charitatis
culmine & fastigio posita est. Secundum
illud ad Col. 3. super omnia charitatem ha-
bere, quae est vinculum perfectionis. Non
ergo in monasticis consilijs perfectio em-
net. Terio denique ad rem proximae ar-
guitur. Si religiosorum status ad perf. etie-
nem pertinet, eo praesertim q[ui] in consilio-
rum exercitio quae monachi profitentur,
perfectio collocaretur, hoc autem falsum
est imo Christus sic nos Matt. 23. instruit,
vt in illis duobus magnis mandatis, dile-
ctionis Dei & proximi, pendere intellige-
remus vniuersam legē & prophetas. In cō-
trarium est quod veruissimus Dionys. 6. c.
Coelestis Hierarchie post Antistites religio-
sis quoque perfectionem tribuit, quos mo-
nachos, & suo idiomate triapēdas, id est
Triadi perfecte famulantes nuncupat. De
quibus subinde ait eos qui nominantur
Dei famuli ex Deo puro seruitio & famu-
latu vniri ad monachalem perfectionem.
Argumentum q[ui]nis huius locuplere D.
Tho. vt pleraq. oia & luculenter edisserit.
2. 2. q. 74. & infra summatim, hic vero &
ad rem praesentem accommode odio con-
clusionibus respondebimus, quibus ab ijs
qui monachos dilacerant, eorum instrum-
ta protegamus. Est ergo prima conclusio.
Perfectio Christianae viae, ad cuius fidem
susceptandam, adorandam, & colendā vnā
uerfus